

Skogsstyrelsen har i maj 2022 utfärdat förbud för Biometria att använda toppformtalsmatriser för fastvolymbestämning av sågbara sortiment från 1 augusti 2023. Biometrias styrelse har tidigare beslutat om utfasning av matrisfub till den 1 januari 2023, med viss möjlighet till dispens fram till 31 juli 2023, dvs samma datum som Skogsstyrelsen beslutat. Beslutet innebär att Biometria därefter inte tillhandahåller möjligheten att beräkna m^3fub (fastvolym under bark) med hjälp av toppformtalsmatriser. Matrisfub ersätts av direkt fastvolymmätning i mätram (mätramsfub)

Frågor och svar om utfasning av toppformtalsmatris

Allmänna

Varför kan jag inte fortsätta använda toppformtalsmatris för att ta fram fastvolym?

Mätning av timmer i m^3to , omvandlat via matris till m^3fub , svarar inte alltid upp till virkesmätningens krav på partinivå.

Vilka är fördelarna med fastvolym via mätram och inte via toppformtalsmatris?

Förändringen leder till en mer exakt volym vilket gynnar alla parter. En annan positiv effekt är att förändringen ger en harmonisering av måttslaget för fastvolym mellan olika sågverk och i hela kedjan, från skogen till sågverket.

Vad händer med volymerna vid övergång från fastvolym via toppformtalsmatris till fastvolym via mätram?

På nationell nivå ändras inget, men beroende på hur virket ser ut kan volymerna ändras något på enskilda sågverk.

Den kontrollmätning som införs vid sågverk som använder toppformtalsmatris kommer att ge ett ungefärligt svar om volymändring. För ett säkrare svar behöver antalet kontrollstockar som mäts med fastvolym öka ytterligare. Om mätamen har blivit uppgraderad kan mätningar av fastvolym via mätram och via toppformtalsmatris göras samtidigt och då kan volymerna mellan de två metoderna jämföras direkt. När jämförelsen är klar, kan fastvolym via mätram börja användas som ersättningsgrundande volym. Biometria erbjuder att för enskilda sågverk beräkna hur volymerna ändras, exempelvis genom utökad kontrollmätning.

Kommer inte toppformtalsmatris att kunna användas alls framöver?

Toppformtalsmatris kommer inte att kunna användas i förstaledsaffärer, men kommer att kunna användas för exempelvis skattning av fastvolym i lager och för ersättning i senare affärsled.

Jag gör affärer i m³to, hur påverkas jag av detta?

Om du bara gör affärer i m³to behöver du inte göra någonting. Men om eventuella tillägg och avdrag är prissatta i m³fub behöver m³fub-volymer uppfylla virkesmätningsslagen och då behöver du uppgradera din mätram så att den är godkänd för m³fub-mätning. Detta är också nödvändigt om du köper timret av ett annat företag som i sin tur köpt virket i m³fub i förstaledsaffären. Din mätning är då den som gäller i förstaledsaffären. Stäm gärna av detta med dina affärspartners.

Hur påverkas mitt företag som jobbar med virkesköp?

Som virkesköpande företag måste det säkerställas att alla volymer som köps i m³fub också mäts i m³fub vid industri. Detta gäller först när utfasningen trätt i kraft, dvs från 2023-08-01.

Uppgradering av mätram

Kan resultat från kontrollstockar användas vid mätningstekniska test av mättrar?

Ja, på detta sätt effektiviseras testprocessen.

Hur blir min mätram godkänd för m³fub-mätning?

Efter genomförd uppgradering behövs ett mätningstekniskt test. Detta innebär att Biometria kontrollerar att mätningen är tillräckligt noggrann, därefter kontrolleras funktionaliteten.

Min mätram har blivit uppgraderad och godkänd för fastvolyummätning. Måste jag använda fastvolym via mätram för ersättningsgrundande mätning direkt?

När din mätram har blivit godkänd för fastvolyummätning, både mätningstekniskt och ur funktionalitetsperspektiv, kan denna fastvolym användas för ersättningsgrundande mätning. Du kan även under en övergångsperiod fortsätta använda toppformtalsmatris för att exempelvis få ett bra underlag för hur dina volymer påverkas innan du går över till den nya fastvolymen. Om en uppgradering görs tidigt finns mer tid för jämförelse mellan de olika fastvolymmetoderna, dels utifrån mätning i mätram, dels från mätning av kontrollstockar.

Kommer man kunna erhålla godkännande för skuggmättrar?

Ja, testerna visar att skuggmättrarnas fastvolym är tillräckligt bra.

Vad kostar det att uppgradera en mätram för m³fub-mätning (utrustningstillverkarnas kostnader)?

Beroende på mättramstyp kan kostnaderna se olika ut. Utrustningstillverkaren kan ge dig en första uppskattning kring pris. I vissa fall kan det vara ett bra läge att byta sin mätram, i andra fall räcker det med en uppgradering.

Vad kostar tester av mätram för m³fub-mätning (Biometrias kostnader)?

Det beror på mätramstypen. Om du har helautomatisk barkmätning blir testerna mindre omfattande och därmed mindre kostsamma. Vid manuell barkmätning behövs mer utförlig mätning och kalibrering vilket tar längre tid. En del av arbetet utförs inom det ordinarie kontrollarbetet och medför inga extra kostnader.

Kommer uppgradering av mätram och tester påverka produktion (stillestånd)?

Nej, med största sannolikhet ska det inte bli något längre stillestånd om testerna görs genom kontrollstockar.

Vad händer om m³fub-mätningen inte erhåller godkännande på min mätplats?

En mätram som inte håller tillräckligt hög noggrannhet kan inte användas för ersättningsgrundande mätning, så är det vid mätning av såväl toppcylindervolym som fastvolym. Biometria och utrustningstillverkarna samarbetar för att få alla mätramstyper godkända.

Stocktyp är en ingående parameter i beräkningen av m³fub och stocktyp beräknas via avsmalning i rotändan. Hur gör man om stockarna rotreduceras innan mätning?

Detta är ett problem för vissa sågverk, men det går att lösa med en manuell registrering av stocktyp.

Idag görs manuell barkbedömning baserat på barktjocklek och avskav i toppen. Det fungerar bra för min sortering. Hur ska man dra av bark i roten för att få både topp- och rotmått under bark för beräkning av den nya topprotmätta fastvolymen?

Barkbedömningen kommer att göras på samma sätt som idag. Barkavdraget i rotändan styrs av denna bedömning.

Vem ansvarar för justering av barkfunktioner?

Biometria fortsätter att ansvara för justering av barkfunktioner.

Kontroll av fastvolym vid stockmätning

Kommer kontrollmätning av fastvolym bli dyrare?

Vid kontroll av fastvolym behöver även rotdiameter mätas, vilket gör att mätningen blir något dyrare. Fastvolym kontrolleras med topprotmätning, oavsett om fastvolymen har tagits fram genom sektionsmätning, topprotmätning, mittmätning eller via toppformtalsmatris. Behov av kontroll av fastvolym har därför inte en direkt koppling till att fastvolym mäts direkt i mätramen. För att

hålla nere kostnaden har en flexibel kontrollmätning introducerats under 2020, där rotdiametern mäts på en andel av kontrollstockarna.